

Mintafeladatsor

Nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor

A feladatok többsége az alábbi műrészlethez kapcsolódik:

RÉSZLET AZ ODÜSSZEIÁBÓL

Odüsszeusz találkozik Akhilleusszal

Szólván egymáshoz szomorú szavainkkal eképen,
álltunk bánatosan, s a kövér könny hullt a szemünkből.
S lám: Péléiadész Akhileusznak jött oda lelke
és Patroklosznak, meg a gáncstalan Antilokhosznak,
s Aiásznak, ki a legjobb termetű és alakú volt
minden akháj hős közt, a dicső Akhileusznak utána.
Lelke reám ismert gyorslábú Aiakidésznak,
és zokogó hangon hozzám szárnyas szavakat szólt:
»Isteni sarj, Láertiadész, leleményes Odüsszeusz,
jaj, te szegény, mit nem fogsz még kieszelni nagyobbat?
Hogy mertél Hádészhoz jönni, ahol csak a holtak
lagnak, s nincs tudatuk, s a halandók árnyai pusztán?«

Így szólt ő; mire én így adtam néki a választ:
»Ó, Akhileusz, Péleusz fia, legjobb minden akháj közt,
Teiresziászt kellett kérdezniem, hátha tanácsot
mond, hogyan érhessek haza már, sziklás Ithakába;
mert hiszen eddig akháj földnek közelébe sem értem,
sem földemhez, örökké bajban. Nálad azonban
senkise volt inkább boldog, de bizony sosem is lesz:
mert hisz előbb istenként tiszteltünk mi, akhájok,
míg éltél, s most íme uralkodol itt a halottak
népe fölött: ne szomorkodj hát a halálon, Akhilleusz.«

Így szóltam; mire ő így adta azonnal a választ:
»Csak ne dicsérd a halált nékem soha, fényes Odüsszeusz.
Napszámban szivesebben túrnám másnak a földjét,
egy nyomorultét is, kire nem szállt gazdag örökség,
mint hogy az összes erőtlen holt fejedelme maradjak.
Rajta azonban, szólj nekem egy szót drága fiamról,
ment-e utánatok ő, elsőik közt küzdeni, vagy sem?
Szólj a derék Péleuszról is, ha talán valamit tudsz:
megvan-e még tisztsége a népes mürmidonok közt,
vagy már megvetik őt Hellászban, a phthiai földön,
mert a kezét meg a lábát már lenyügözte az aggkor?
Gyámolaként bizony én ha a nap sugarában aképen
állhatnék, ahogy egykor a tágas trójai téren
öltem az ellenség legjobbjait argosziak közt,
hogyha ekép házába mehetnék, csak kis időre:
rettenetes kezeimmel, erőmmel azokra rohannék,
kik bántalmazták s fejedelmi jogát elorozzák.«

1. Mít jelentenek az alábbi szavak, kifejezések?

- „lenyügözte az aggkor”:
- „gyámolaként”:
- „elorozzák”:

3 pont

2. a) Írjon ki négy példát a szövegből az állandó jelzőre!

1 pont

b) Soroljon fel további négy eposzi jelzót!

2 pont

3. a) Milyen sorfajta alkalmaz az eposzköltő?

1 pont

b) Nevezze meg a sorfajta két jellegzetes verslábát!

2 pont

4. Az Odüsszeia szerkesztési technikájában az „in medias res”-t alkalmazza.
a) Mit jelent a kifejezés? 1 pont
b) Nevezze meg a másik műkezdési típust is! 1 pont
5. A hagyomány egyaránt Homérosznak tulajdonította az Íliászt és az Odüsszeiát.
Mi adhatott okot erre? Milyen érvek hozhatók fel ellene? 4 pont
6. Nevezze meg, milyen istenhiten alapszik a mű! 1 pont
7. Nevezze meg az alábbi eposzrészletek szerzőit! 2 pont
„Fegyvert, s vitézt éneklek, török hatalmát,
Ki meg merte várni Szulimán haragját,
Ama nagy Szulimánnak hatalmas karját,
Az kinek Európa rettegte szablyáját.”
„Hogy megpillantotta a pázsiton át közelegni
Aeneást, örvendezve kitérta azonnal a karját,
Csorgott végig a könny arcán, s így szólt, e szavakkal:
„Itt vagy hát? Győzött a veszélyes uton, melyet elvárt
Tőled apád.”
8. Nevezze meg a homéroszi eposzok világában megjelenő alakokat! 5 pont
• Teiresziász:
• Szkülla:
• Héphasztosz:
• Nauszikaá:
• Polüphemosz:
9. Az Odüsszeiában megváltozott az istenek szerepe. Már nem egyedüli irányítói az emberi életnek, az ember felelős lesz saját sorsáért.
Egy-két, a történetből kiemelt kalanddal bizonyítsa a megállapítás igazságát! 2 pont
10. Az eposzban a kalandok elbeszélése retrospektív módon történik.
Magyarázza meg egy-két mondatban a megnevezett elbeszélési technika lényegét! 1 pont
11. Egy XX. századi regény címében, szerkezetében és motívumaiban is az Odüsszeiát idézi.
Nevezze meg a regény íróját! 1 pont
12. Odüsszeusz az alvilágban találkozik és beszélget a halott Akhilleusszal.
Milyen viszonyban állnak Odüsszeusz és Akhilleusz szavai? Álláspontját a szöveg két grammatikai jellemzőjével indokolja! 2 pont
13. A mű értelmezéséből kiindulva határozza meg, mi jellemzi azt az embereszményt, amit Odüsszeusz képvisel! Egy-két kulcsszóval válaszoljon! 1 pont
14. Határozza meg, hogy milyen típusúak az alábbi szószerkezetek! 1 pont
• „drága fiamról”
• „gazdag örökség”
• „holt fejedelme”
• „trójai tér”
15. a) Állapítsa meg a kiemelt mondat modalitását és a mondatfajta kifejezőeszközét! 2 pont
„Csak ne dicsérd a halált nékem soha, fényes Odüsszeusz.”
b) Határozza meg a szerkezetét! 1 pont

16. Írjon példát a mondatból a következőkre!
a) predikatív szintagma:
b) tárgyas szintagma: 2 pont
17. Állapítsa meg az „állhatnék”, „mehetnék”, „rohannék” igealakok közös jellemzőit! 1 pont
18. Milyen közös szófaji kategóriába tartoznak az alábbi szavak?
• „azonnal”
• „soha”
• „most”
• „már” 1 pont
19. Milyen közlési formában íródott a szövegrészlet? 1 pont
20. Állapítsa meg a két tagmondat közti viszonyt!
„Szólj a derék Péleuszról is valamit, ha talán valamit tudsz..” 1 pont

Egy mű adott szempontú elemzése

Mutassa be az impresszionizmus jellemzőit Tóth Árpád *Körúti hajnal* c. költeménye alapján! 25 pont

TÓTH ÁRPÁD: KÖRÚTI HAJNAL

Vak volt a hajnal, szennyes, szürke. Még
Üveges szemmel aludtak a boltok,
S lomhán söpörtek a vad kővidék
Felvert porában az álmos vicék,
Mint lassú dsinnek, rosszkedvű koboldok.

A Fénynek földi hang még nem felelt,
Csak a színek víg pacsirtái zengtek:
Egy kirakatban lila dalra kelt
Egy nyakkendő; de aztán tompa, telt
Hangok a harangok is felmerengtek.

Egyszerre két tűzfal között kigyúlt
A keleti ég váratlan zsarátja:
Minden üvegre száz napocska hullt,
S az aszfalt szennyén szerteszt gurult
A Végtelen Fény milliom karátja.

Bús gyársziréna bűgött, majd kopott
Sínjén villamos jajdult ki a térre:
Nappal lett, indult a józan robot,
S már nem látták, a Nap még mint dobott
Arany csókot egy munkáslány kezére.

Bűvölten állt az utca. Egy sovány
Akác részegen szítta be a drága
Narfényt, és zöld kontyában tétován
Rezdült meg csüggerog és halovány
Tavaszi kincse: egy-két fűt virága.

Reflektálás egy (kor)jelenségre

Ön hogyan ítéli meg nyelvünk helyzetét, akár a tudományok nyelvét, akár a köznyelvet illetően? Mit gondol az idézetben megfogalmazódó összefüggésekről? 20 pont

„A jövő nagy kérdése... hogy meddig tudjuk megőrizni a tudományos könyvkiadásban a magyar nyelvet. A nyelv ügye szempontjából ugyanis nem közömbös, hogy a tudományos könyvkiadás hosszú távon tud-e magyarul működni... ha a tudományos életben nem lesznek meg a megfelelő magyar kifejezések, akkor nyelvünk elkezd korrodálódni, ezáltal a köznyelv is szegényesebbé válik...” (Tamás Angéla: Nyomtatott tudomány, IPM 2004.)

Gyakorlati írásbeliség

Írjon ismertetőt egy Ön által nagyra értékelt könyvről! A könyvet ajánló módon mutassa be! 15 pont